

kinderboeken

Onrust in Wittenberg, Gisette van Dalen;

uitg. Den Hertog, Houten, 2017; ISBN 978 90 331 2851 6; 91 blz.; € 8,90;

Maarten, een moedige monnik, Jan van Reenen;

uitg. De Banier, Apeldoorn, 2017; ISBN 978 94 029 0396 6; 106 blz.; € 9,95;

Maarten Luther, Ditte Klaasse-den Haan en Ella van der Bas-Bakker (ill.);

uitg. Gereformeerde Bijbelstichting, Leerdam, 2017; ISBN 978 90 721 8691 1; 79 blz.; € 14,95.

Luther voor kinderen

tekst Marleen Legemaat-Karels
beeld Ella van der Bas-Bakker

Over Luther zijn talloze kinderboeken geschreven. De herdenking van 500 jaar Reformatie zorgt opnieuw voor verschillende uitgaven. Hoe overbruggen schrijvers dat halve millennium en hoe slaan ze een brug tussen deze (blij)moedige maar ook aangevochten hervormer en het kind van nu?

In "Onrust in Wittenberg" gebruikt Gisette van Dalen een creatieve insteek: niet Luther is de hoofdpersoon van het boek, maar zijn zoon Hans en nichtje Else. De kinderen groeien op in het Zwarte Klooster, waar Luther met Käthe en zijn kinderen is gaan wonen. Behalve zijn eigen gezin wonen er nog anderen: studenten huren zolderkamers, er zijn altijd gasten en Maarten en zijn vrouw hebben zich ontfemd over de weeskinderen van een zus. Van daar dat Else samen met Hans opgroeit.

De twee gaan op onderzoek uit als er dingen verdwijnen: een boekje van vader uit de drukkerij en een ring. Op die manier krijgt de lezer een inkijkje in het alledaagse leven van Luther en zijn gezin.

Maarten Luther, de grote verteller die bij de maaltijd lange tafelgesprekken voert, vertelt in het boek ook uit eigen leven. Op die manier komt de levensloop van Luther – en van zijn vrouw – in flashbacks aan bod.

Feit en fictie

"Onrust in Wittenberg" is origineel van opzet en vlot van toon. Grote vraag bij dit type boek – de vraag waar de schrijfster haar nawoord ook mee begint – is: wat is verzonnen en wat is echt zo gebeurd? Feit en fictie lopen in een kinderhoofd al gauw door elkaar. Goed dat de auteur op deze vragen uitgebreid ingaat.

Misschien had de beroemde brief van vader Luther aan Hansje toen hij vier jaar was nog ergens een plekje in het verhaal kunnen krijgen; Luther had hem vast nog wel ergens bewaard om hem weer eens voor te kunnen lezen!

Door de opzet van dit boek valt het licht op een minder bekende periode van Luthers gezinsleven – en dat is mooi. Tegelijk verdwijnt de karakteristieke persoonlijkheid van Luther, zijn diepe strijd om geloofszekerheid en de macht van de Roomse Kerk wat naar de achtergrond.

Daar is wel veel aandacht voor in "Maarten, de moedige monnik" van Jan van Reenen. Deze herdruk – in 1996 verscheen het boek voor het eerst – begint met de angsten van de jonge Luther. De angst voor de duivel, voor onweer, voor de straf van God is altijd op de achtergrond aanwezig. „Het leven is moeilijk en ernstig. De duivel is dichtbij en God is ver weg. Hij helpt hen niet.”

Van Reenen vertelt chronologisch over het leven van Luther: zijn intrede in het klooster, zijn boetedoening, zijn zoeken naar vrede met God. Er is in dit boek veel aandacht voor de geloofsstrijd van Luther en zijn worsteling om het begrip gerechtigheid goed te verstaan. Op een heldere manier vertelt de auteur van Luthers grote ontdekking van het hart van het Evangelie.

Conflicten

Dan volgen de conflicten met de kerk: ook die laten Luther niet onberoerd. Vaak heeft hij zich afgevraagd: ben ik dan de enige die het goed heeft? Durf ik het zomaar op te nemen tegen die machtige, eeuwenoude kerk? In aanvechting en (politieke) strijd vond Luther steeds kracht in de vastigheid van het Woord van God. Hoewel er ook verzonnen personen in dit boek voorkomen, blijft het over het algemeen dicht bij de historische feiten. Zelfs de negatieve houding van Luther tegenover de Joden wordt niet verzwegen. In een slotzin vat de auteur zijn doel samen: „Een verhaal over Luther is niet bedoeld om hem als een heilige te vereren, maar om de Bijbelse boodschap

Een historische setting vergt veel vooronderzoek van een illustrator. Kleding en gebruiksvoorwerpen moeten in het geval van een boek over Luther passen bij de 16e eeuw.

die hij bracht in de schijnwerpers te zetten.” Daar is de auteur goed in geslaagd.

„Maarten, de moedige monnik” richt zich evenals "Onrust in Wittenberg" op kinderen vanaf 9 á 10 jaar. Het lees- en kijkboek "Maarten Luther" van Ditte Klaasse-den Haan richt zich meer op jongere kinderen, vanaf 6 jaar. In 38 hoofdstukken – die elk een pagina beslaan – vertelt zij Luthers leven. Bij elk hoofdstuk staat een paginagrote illustratie van Ella van der Bas-Bakker. Deze duidelijke platen – sommige zwart-wit, andere in heldere kleuren – zijn een mooie aanvulling op het verhaal.

Het is een hele klus om zo veel

platen te tekenen in een historische setting: je moet kleding, gebruiksvoorwerpen en gebouwen tekenen die in de 16e eeuw in een bepaalde streek van Duitsland gangbaar waren. Vaak zijn het kleine details die laten zien dat er heel wat vooronderzoek gedaan is, bijvoorbeeld als Luther in beeld komt als jonker Georg, onherkenbaar met baard en ridderkleding. Een enkele plaat is wat minder geslaagd: figuren doen wat stijf aan of hebben hun handen in net niet de juiste houding.

Bijbelvertaalwerk

Ook dit boek vertelt het leven van Luther min of meer chrono-

logisch. Maar veel hoofdstukken zijn ook thematisch. In hoofdstuk 33, "Het moet goed Duits zijn", staat bijvoorbeeld het Bijbelvertaalwerk van Luther centraal. De zinnen zijn kort en leesbaar: „Steeds zegt Luther tegen het volk: Lees de Bijbel en leef ernaar! Je kunt er nooit te vaak in lezen! Koeien hebben een weide nodig. Een vogel heeft een nest. De vissen kunnen niet zonder water. Een gelovige heeft de Heilige Schrift nodig!”

Knap dat de auteur heel veel historische informatie geeft, regelmatig Luthers woorden citeert en toch zo'n eenvoudig en begrijpelijk boek heeft geschreven. Een boek dat vijf eeuwen overbrugt.